

Süyörkul Turgunbayev

(1940)

Şair Süyörkul Turgunbayev 12 Haziran 1940 yılında Oş Bölgesinin Bazar - Korgon ilçesindeki Beş - Kadam köyünde doğdu. 1959 yılında Bazar -Korgon'daki okulu bitirdi ve Kırgız Devlet Üniversitesinin Filoloji Fakültesine girdi, 1964 yılında mezun oldu. Aynı Oş bölgesinin Alay ilçesine gitti ve ortaokulda Kırgız Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalıştı. Daha sonra 1966 yılında Kırgız İlimler Akademisinin Dil ve Edebiyat Enstitüsünde Asistan olarak girdi. 1970-84 yılları arasında "Kırgızistan Medeniyeti" gazetesinde bölüm başkanı, 1986-88 yılları arasında Kırgız Yazarlar Birliğinde Edebiyat Eleştirileri Danışmanı olarak çalıştı. Günümüzde "Zaman" gazetesinin Kırgızistan'da yayınlanan sayısında baş redaktör vekilidir.

Kırgız okuyucularınca sadece şair olarak değil aynı zamanda Edebiyat eleştirmeni, ilim adamı olarak

da tanınmaktadır. 1979 yılında beri Kırgız Yazarlar Birliği üyesidir.

V. Mayakovski, Y. Lermantov, İ. Çavçavadze, Y. Shivaza gibi yabancı yazar ve şairlerin eserlerini Kırgızcaya çevirmiştir.

Şairin aşağıdaki kitapları mevcuttur.

Bizde herkes konuşur. Şiirler. F. Mektep, 1966.

Selam, genç ömür. Şiirler. F. Kırgızistan, 1967.

Gece trolleybüsü. Şiirler. Mektep, 1969.

Çağdaşın dünyası. Makaleler. F. Kırgızistan, 1978.

Aydınlığın şiiri. Şiirler ve manzumelerden kısa bölümler. F. Kırgızistan, 1979.

İki dağ. Şiirler ve manzumeler. F. Kırgızistan, 1982.

Hasiyet. Şiirler ve manzume. F. Kırgızistan, 1985.

Şiirler

KALPAKÇAN CİGİTKE

Ey, kalpakçan!
Kaykayıp kalpak kiyip
Karsıldap el aldında süylöp catsaň
Ar sözün oozdon çıkkan
Söz bolsun kalpağıña kup caraşkan,
Calını, otu bolsun
Carkıtıp köñüldörgö çirak cakkan.

Ey, kalpakçan!
Kalpak kiyip, kız candap kele catsaň
Aldıñdan biröo çıkısa kıl çaynagan -
Kıñk etpey kına kirip,
Kıygaç bassaň,
Kalpagın tüşüp baştan
Kızıñdı taştap kaçsaň -
Kiybey kal sen kalpaktı,
Aylangın sen kalpaktan!

Ey, kalpakçan!
Sen boz atçan
Kaldayıp kalıñ tapto kele catsaň
Kara ilaaçın demi ursun karaanıñan,
Kanat baylap,
Şam canıp kabagıñan
Kancıraluu kayıp çık taymaştardan.

Ey, kalpakçan!
Nasip buyrup alıskı kıyırlardan
Kokus bir düynö kezip colgo çıkısaň -
Aralap ayantardı el çaynagan
Rimde, Tokiodo, ce Londondo
Kaykayıp kalpak kiyip kele catsaň -
Türüñdön urup tursun toonun sürü,
Sözüñdön kelip tursun toonun demi
Közüñdön cansın toonun kasiyeti.

KALPAKLI YİĞİDE

Ey, kalpaklı!
Dimdik kalpak giyip,
Bağırarak halkın önünde konuşursan,
Her sözün ağzından çıkan,
Söz olsun kalpağıña yaraşan,
Alevi, ateşi olsun
Aydınlatıp gönüllere çıra yakan.

Ey, kalpaklı!
Kalpak giyip, kızın yanında gelirsən,
Önünden biri çıkarsa kıl çiğneyen,
Gık demeden kınına girip,
Yolunu değıştirirsən,
Kalpağın düşüp başından
Kızını bırakıp kaçarsan,
Giymez ol o kalpağı,
Kurban ol sen kalpağı!

Ey, kalpaklı!
Sen boz atlı
Sallanıp kalabalıkta gelirsən,
Kar şahin demi çarpsın karaltını,
Kanat bağlayıp,
Mum yansın suratında
Parçalanarak çık savaşıardan.

Ey, kalpaklı!
Nasip olurda uzaktaki uçlardan
Ansızın dünyayı gezip, yola çıkarsan,
Dolaş meydanları halkın dolup taşıdığı
Roma'da, Tokyo'da ya da Londra'da
Dik dik kalpak giyip gelirken,
Haline bakıp dağın heybeti çarpsın,
Sözünden gelmeli dağın demi
Gözünde yanalı dağın hasiyeti.

Kalpağınđı azdekte kadırın bilip,
Kayda bolso kiybe anı avaz körüp,
Sen başına cön gana kiyim kiybey
Bilgin dayım
Cürgönün too kötörüp.
Kalpak kiyip baratsaň sen zıñkıyıp
Kanattansın körgöndün közü kurçup,
Too aybarın saktagan baş kiyimiňden
Tursun tunuk
Karmalbas nurlar uçup.
Eldin şondo urunup nazarına
Al kiyimdin arzıysıñ nak baasına,
Caraşasıñ kup gana sen kalpakka -
Caraşat saa kup gana kalpağın da.

KUMARLUU BİR CALGIZ IR

Colondun esteligine

Büt köndöy güldör güldöp,
Büt köndöy kuştar sayrap,
Ağın -ak, kögün -kökkö
Büt köndöy uşul düynö
Bir-birden baarın ılgap.

Düñgüröp toktogondoy
Kara cer bir silkinip,
Büt köndöy itter ürtüp,
Ötköndöy nöşör cürüp,
Memirep kalgan öñdүү
Düynölük üylör büt.

Cañırtıp çeksizdikti
Cañşangan bir kıykırık
Calp öçüp bul calgandan
Ketekendey cerge kirip.

Büt köndöy şamal ulup,
Keskendey kulak-murun
Keyp-öñsüz nes cım-cırttıq
Sonuñdan karap turu...

"Kelgem - dep- izdöö üçün"
aalamga caralp bir,
kulakta turat ırdap
kumarluu bir calgız ır.

"İzdeym" dep cok-coktogen
bezengen calgız obon
cañ-cuñduu keñ cahanın
kıdırıp kıyırların,
muhitin boylop uçup
ün salıp ozondogon -
kumarluu calgız obon....

Eñgirep bul eendikte
Eşikke çık, üyüñö kir,
Etektep eerçiyt seni
Eskirbes bir uluu ır.

*Kalpağın say, kadrini bil,
Nerde olsa giyme onu avaz görüp,
Sen başına sadece giyim giymiyorsun
Daima bil,
Dağı taşıdığını.
Kalpak giyerek gidiyorsan sen yaraşıklı,
Kanatlınsın görenin gözü kamaşıp,
Dağ heybetini saklayan baş giyiminden
Dursun berrak,
Tutulmaz nurlar uçarak.
Halkın o zaman nail olursun nazarına,
O giyimden ulaşırsın gerçek değerine,
Yaraşırsın sen tam kalpağa,
Yaraşır kalpağın sana da.*

ÖZLEM DOLU BİR ŞİİR

Colonun hatırasına

*Bütün çiçekler açtı,
Bütün kuşlar öttü,
Akı ak, mavisini mavi
Bütün bu dünya
Birer birer hepsini seçer.*

*Gürleyip durmuş gibi,
Kara toprak bir kez silkindi,
Bütün köpekler havladı,
Geçici yağmur vurdu,
İssiz kalmış gibi
Dünyanın olan tüm dereler.*

*Yankılandırdı sonsuzluğu
Acı bir haykırış,
Şıp söndü bu yalandan
Yere girmiş gibi.*

*Bütün rüzgarlar uludu
Keser gibi kulak burnu
Keyifsiz, renksiz, baygın sessizlik,
Arkasından bakar durur....*

*"Geldim diye aramak için"
aleme yaratıldım.
Kulakta durur şarkı söyleyerek,
Özlem dolu bir şiir.*

*Arayacağım diye yoku yoklayan,
Bezemen yalnız şarkı,
Dağdağalı koca cihanın
Gezdi uçlarını,
Her yeri dolaşmak için
Ses verip huçkıran,
Özlem dolu bir şarkı...*

*Acıyıp bu ıssızlığa,
Dışarı çık, evine gir,
Eteğinden tutarak takip eder seni,
Eskimez bir yüce şiir.*

MAANAY

*Coloçu coldo turba,
Coloçu comokko kir.*

Ç. Baltag

Ülbüldöp,
Cilt-cult etip,
Bolup kayım
Kıymıldar aylanada kur elestey :
Tüşümdö çaşagansıp cüröm dayım
Bardıgı
Bar nersenin çın emestey,
Maanisiz,
Ubaktılıu ızı-çuuday,
Cön ele
Erteñ ötü nerselerdey,
Münötkö
Ermek için candı aldagan.
... Özümdün çındığıma işene albay,
özümdü özüm şektüü karagılaym.

Tizmektelip
Kandaydır kündör kelet,
Aylar agat...
Çın kuran, calgan kuran -
Bulutay töbödüğü samsaalagan,
Bir küyüt
Eerçip alıp arılbagan.

Cüröktör tüşünböso birin biri,
Bar turup
Nur çaçpasa Ayı, Künü
Carıktın kanday anda kasiyeti?
Al turmuş -
Emne degen turmuş özü?

Cok munuñ -
Balbal cangan cılaan közü,
Tirmeyip tak aldıñda arıbaş turgan.
Bolboso al emine?
Ayt, daanışman!
Men azır
Tokson toğuz muunaktalıp,
Çıñalıp,
Carılçuday büt kletkam
Kay cakka
Bet burardı bilbey turam.

UBAKIT

Can karıtkan
Ubakıttay uçulga
Can coldoştoy
Cürüü kıyın dayıma,
Anın şumduk kataaldığı
Cana da
Tañ kalturgan kimbattığı
Uşunda -

HEVES

*Yolcu yolda durma
Yolcu masala gir.*

C.Baltag

Keyfi kaçmış,
Bir yanar bir söner,
Kaybolur
Hareketler etrafta kuru hayaller gibi;
Rüyamda yapar gibi olurum her zaman,
Hepsi,
Her şey gerçek değilmiş gibi,
Manasız,
Gelip geçici gürültü gibi,
Öylesine,
Yarın geçecek şeyler gibi,
Dakikada
Oyalanmak için canı aldatan.
... Kendimin gerçekliğime inanmıyorum,
kendime kendim şüpheyle bakıyorum.

Dizilip
Her nasılsa günler gelir,
Aylar akar...
Çın kuran, yalan kuran,
Bulut gibi tepedeki aşağıya sarkan.
Bir keder
Takip eder yorulmayan.

Yürekler anlamazsa birbirini,
Olsa bile
Işık saçmazsa ayı, güneşi
O zaman ışığın nerede gücü?

O hayat nasıl bir hayat kendisi?

Yok bunun
Işıl ışıl yanan yılan gözü,
Dikilip tam önünde büyüler.
Yoksa o ne?
Söyle, danışman!
Ben şimdi
Doksan dokuz boğum olup,
Dol,
Patlayacak gibi bütün hücrelerim
Nereye
Yüz çevireceğimi bilemiyorum.

VAKİT

Can ihtiyarlatan
Vakit gibi uçanla,
Can yoldaşı gibi
Gezmek zor daima.
Onun zorluğu
Ve de
Hayretlere düşüren kıymeti
İşte bunda

Bilalbaysıñ
Ne turganın aldında,
Birde miñ bir
Ay, cıldızın candırıp,
Birde boroon
Uyulgutup tuşunda -
Bir minöttö
Duuşar kılat taalayga,
Bir minöttö
Kabılat al acalga.

TEREGİM, SAGA AYTAM

Ey, turgan iyri terek,
Düynölük iyiriliktı elestetken -
Saga aytam men :
Oylosom
Tegiñde sen
Tüptüz ele ösmök eleñ,
Turmuştun şamaldarı
Kırçınıñda
Iyiltip öydö-tömön,
Kurutup cilkiniñdi
Kıynap köp koygon belem.
Ooba, çın,
Tak oşentken -
Bu kör tirlık
Ösüügö erkiñ menen
Saga da col berbegen -
Söñgögüñ kata elekte
Uy tepsegen,
Ce köpkön bir bukaçar
Cöölöp ketken,
Erkiñe koyboy şontıp
Köptöşüp seni iyreytken.

A balkim,
Tübüñ maces bolup cürbö?
Degi sen
Öñgön kezde tüptüü beleñ?
Ketse eger
Tüp tamırıñ alıs,
Tereñ
Tüptüz ele ösmöksüñ sen...
Tübüñdö bar bir mandem...
Unçukpadıñ.
Birok cay şuuduradıñ.
Şuuduruñdan
Men em neni sezem?
...Sırıñdı
celge cana cerge ketken
bilalbastır bir da pendeñ.

Bilemezsin
Neyin durduğunu önünde,
Bir anda bin bir
Ay, yıldızını yakıp,
Bazen boran
Durur karşında
Bir dakikada
Sahip eyler talihe
Bir dakikada
Uğratar ecele.

KAVAĞIM SANA SÖYLÜYORUM

Hey duran eğri kavak,
Dünyalık eğriliği hatırlatan
Sana söylüyorum ben;
Düşündüm de,
Soyun da sen
Köksüz büyüyebildin aslında,
Hayatın rüzgarları
Gençken
Eğilip aşağı, yukarı
Kurutup iliğini
Çok çile mi çektiymiş.
Evet, gerçek,
Böyle yapmış
Bu kahrolası hayat
Büyümeye erkin ile
Sana da yol vermemiş
Kemiklerin sertleşmeden
İnek çiğnemiş,
Ya da bir boğa
Vurup gitmiş
Erkine bırakmayıp
Birleşerek seni eğmişler.

Belki de,
Kökün bozuktur?
Hele sen
Büyürken köklü müydün?
Gitmişse eğer
Dipteki kökün uzak,
Derin
Köksüz büyüyebildin sen...
Kökünde var bir sorun...
Seslenmedin.
Ama kısık bir şekilde fısıldadın.
Fısıltıdan ben neyi hissedebilirim?
... Sırrını
yele ve yere giden
bilemez ki bir tek kulun bile.